

Postanowienie z dnia 22 lutego 2001 r.

III RN 71/00

W postępowaniu w sprawie wniosku o przyjęcie na aplikację radcowską organy samorządu radcowskiego obowiązane są stosować przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 1 § 2 KPA), w tym również art. 73 i 74 KPA dotyczące udostępnienia akt, o ile przepisy ustawy o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. Nr 133, poz. 883 ze zm.) nie stanowią inaczej (art. 22 tej ustawy).

Przewodniczący SSN Andrzej Wasilewski (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Jerzy Kwaśniewski, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2001 r. sprawy ze skargi Andrzeja R. na bezczynność Okręgowej Izby Radców Prawnych w L. w przedmiocie niewydania skarżącemu uwierzytelnionych odpisów pracy pisemnej z egzaminu o przyjęcie na aplikację, testu i prawidłowych odpowiedzi testowych, na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie [...] od postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Lublinie z dnia 30 listopada 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Lublinie postanowieniem z dnia 30 listopada 1999 r. [...] odrzucił skargę Andrzeja R. na bezczynność Okręgowej Izby Radców Prawnych w L. w przedmiocie niewydania skarżącemu uwierzytelnionych odpisów pracy pisemnej z egzaminu na aplikację, testu i prawidłowych odpowiedzi testowych. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd stwierdził, że zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sędzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) skarga taka przysługuje jedynie w wypadku bezczynności organów administracji publicznej w rozumieniu art. 20 ust. 2 ustawy o

NSA, a takimi organami nie są okręgowe izby radców prawnych, a ponadto „wydawanie odpisów dokumentów, o które chodzi skarżącemu, nie stanowi aktów administracyjnych, o których stanowi art. 16 ust. 1 pkt 1-4 ustawy”.

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego wniósł w dniu 14 kwietnia 2000 r. rewizję nadzwyczajną od powyższego postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Lublinie z dnia 30 listopada 1999 r. [...], zarzucając temu orzeczeniu rażące naruszenie art. 16 ust. 1 pkt 2, art. 20, art. 21 i art. 27 ust. 2 ustawy o NSA, art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz.145 ze zm.) oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a w konsekwencji na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy o NSA wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu-Ośrodkowi Zamiejscowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono w szczególności, że po pierwsze, zakresem kognicji Naczelnego Sądu Administracyjnego objęte są wszelkie formy działania organów administracji publicznej (art. 16 i art. 17 ustawy o NSA), które nie mają charakteru cywilnoprawnego, a są podejmowane przez organy administracji publicznej (art. 20 ustawy o NSA); po drugie, organy samorządu zawodowego radców prawnych są organami administracji publicznej, które z mocy szczególnych przepisów prawnych powołane zostały także do załatwiania indywidualnych spraw w formie decyzji administracyjnych (art. 24 ust. 2 i art. 31 ust. 1 oraz art. 60 pkt 6 ustawy o radcach prawnych); po trzecie, powyższe wskazuje, że także sprawa przyjęcia określonej osoby na aplikację radcowską, jako indywidualna sprawa z zakresu administracji publicznej, powinna być załatwiana w trybie określonym przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 1 pkt 2 KPA), w myśl którego w każdym stadium tego postępowania strona ma gwarantowane prawo wglądu do akt sprawy i prawo sporządzania z nich odpisów oraz może żądać ich uwierzytelnienia lub wydania jej z akt sprawy uwierzytelnionych odpisów, o ile jest to uzasadnione jej ważnym interesem prawnym (art. 73 KPA), a odmowa organu następuje w tym wypadku w formie postanowienia, na które służy zażalenie (art. 74 § 2 KPA); po czwarte, ponieważ w rozpoznawanej sprawie Okręgowa Izba Radców Prawnych w L. nie wydała skarżącemu w terminie żądanych przez niego dokumentów dotyczących postępowania w sprawie przyjęcia go na aplikację radcowską (chodziło o uwierzytelniony odpis pracy pisemnej z egzaminu osoby ubiegającej się o przyjęcie na tę aplikację, test z tego egzaminu oraz prawidłowe odpowiedzi), zgodnie z przysługującymi mu uprawnieniami, wystąpił on

we właściwym terminie – naprzód do Krajowej Rady Radców Prawnych z zażaleniem na beczynność Okręgowej Izby Radców Prawnych (art. 37 § 1 KPA), a następnie ze skargą do Naczelnego Sądu Administracyjnego (art. 17 ustawy o NSA); po piąt, w tej sytuacji, odrzucenie przez Naczelnny Sąd Administracyjny skargi, z powołaniem się na art. 27 ust. 2 ustawy o NSA, stanowi rażące naruszenie art. 16 ust. 1 pkt 2, art. 20 i art. 21 ustawy o NSA oraz art. 40 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, a tym samym stanowi także naruszenie prawa do sądu, gwarantowanego art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest zasadna. Samorząd radców prawnych jest rodzajem publicznoprawnego samorządu zawodowego, który został utworzony i funkcjonuje na podstawie przepisów ustawy o radcach prawnych. Ustawowo określone zadania tego samorządu obejmują między innymi „przygotowywanie aplikantów radcowskich do należytego wykonywania zawodu radcy prawnego” (art. 41 pkt 4 ustawy o radcach prawnych), w związku z czym do zakresu działania Krajowej Rady Radców Prawnych należy również „uchwalanie regulaminów odbywania aplikacji radcowskiej i składania egzaminu radcowskiego” oraz „ustalanie zasad przeprowadzania konkursu na aplikantów radcowskich” (art. 60 pkt 8 lit. c oraz art. 60 pkt 8b ustawy o radcach prawnych). Ustawa stanowi, że wpis na listę aplikantów radcowskich następuje po przeprowadzeniu konkursu przez radę okręgowej izby radców prawnych (art. 33 ust. 2 ustawy o radcach prawnych). Natomiast rozstrzygnięcie w sprawie wpisu lub odmowy wpisu określonej osoby na listę aplikantów radcowskich, mające znamiona prawne decyzji administracyjnej wydawanej w trybie określonym przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 1 § 2 pkt 2 KPA), podejmuje w formie uchwały rada okręgowej izby radców prawnych, od której przysługuje odwołanie do Krajowej Rady Radców Prawnych, a następnie także skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego (art. 31 w związku z art. 33 ust. 4 ustawy o radcach prawnych). Nie ma więc najmniejszych wątpliwości co do tego, że na gruncie obowiązującego porządku prawnego postępowanie w sprawie przyjęcia na aplikację radcowską powinno się toczyć z zachowaniem wymagań prawnych określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.

Z kolei, zgodnie z wyraźnym brzmieniem art. 73 § 1 i § 2 KPA, stronie – w po-

stępowaniu o przyjęcie na aplikację radcowską jest nią kandydat ubiegający się o wpis na listę aplikantów radcowskich - przysługuje w każdym stadium postępowania między innymi prawo żądania „wydania jej z akt sprawy uwierzytelnionych odpisów, o ile jest to uzasadnione ważnym interesem strony”, przy czym nie dotyczy to akt sprawy „objętych ochroną tajemnicy państwowej, a także innych akt, które organ administracji publicznej wyłączy ze względu na ważny interes państwowy” (art. 74 § 1 KPA). Natomiast „odmowa wydania uwierzytelnionych odpisów następuje w drodze postanowienia, na które służy zażalenie” (art. 74 § 2 KPA).

Należy mieć równocześnie na uwadze, że pośród konstytucyjnie gwarantowanych praw i wolności art. 51 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, iż „Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych. Ograniczenie tego prawa może określić ustawa”. Prawo to potwierdza również art. 1 ust. 1 - wydanej w nawiązaniu do art. 51 ust. 5 Konstytucji - ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. Nr 133, poz. 883 ze zm.), która bez wątplenia ma zastosowanie również do realizującego zadania administracji publicznej samorządu radców prawnych (art. 3 ustawy o ochronie danych osobowych). Ustawa ta przyznaje każdej osobie prawo dostępu do wszelkich dotyczących jej danych zawartych w zbiorach danych i podlegających przetwarzaniu, w tym także prawo zapoznania się z ich treścią (art. 32 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 7 pkt 2 oraz art. 33), a odmowa udostępnienia danych osobowych objętych zbiorem danych jest dopuszczalna wyłącznie z przyczyn enumeratywnie określonych w art. 30 ustawy o ochronie danych osobowych (art.34 ustawy o ochronie danych osobowych), przy czym postępowanie w sprawach uregulowanych w ustawie o ochronie danych osobowych prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile przepisy tej ustawy nie stanowią inaczej (art. 22 ustawy o ochronie danych osobowych). Oznacza to, że w sprawach tych należy stosować również odpowiednio przepisy art. 73 - 74 KPA dotyczące udostępniania akt. Obowiązku tego nie uchyla dyspozycja art. 2 ust. 3 ustawy o ochronie danych osobowych, który jako wyjątek od zasady powinien być interpretowany w sposób ścisły; przepis ten stanowi mianowicie, że „W odniesieniu do zbiorów danych osobowych sporządzanych doraźnie, wyłącznie ze względów technicznych, szkoleniowych lub w związku z dydaktyką w szkołach wyższych, a po ich wykorzystaniu niezwłocznie usuwanych albo poddanych anonimizacji, mają zastosowanie jedynie przepisy rozdziału 5.”, w których określone zostały zasady „Zabezpieczenia zbiorów danych osobowych” (art. 36 - 40 ustawy o ochronie

danych osobowych).

W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że pomimo, iż w toku postępowania konkursowego o przyjęcie na aplikację radcowską skarżący zażądał od właściwych organów samorządu radcowskiego – naprzód od Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w L., a następnie od Krajowej Rady Radców Prawnych w W. - wydania mu uwierzytelnionych odpisów własnej pracy egzaminacyjnej pisanej w czasie egzaminu na aplikację radcowską oraz testu z tego egzaminu wraz z prawidłowymi odpowiedziami, żaden z wymienionych wyżej organów samorządu radcowskiego ani nie uczynił zadość żądaniu skarżącego, ani też nie wydał stosownego postanowienia w sprawie odmowy wydania uwierzytelnionych odpisów żądanych dokumentów (art. 74 § 2 KPA). Kwestia ta nie była też przedmiotem oceny w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym ze skargi Andrzeja R. na uchwałę Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 1 października 1999 r. w przedmiocie odmowy wpisu skarżącego na listę aplikantów radcowskich, które zakończone zostało wyrokiem tego Sądu z dnia 1 czerwca 2000 r. [...]. W tej sytuacji, zgłoszone przez skarżącego jeszcze w czasie trwania postępowania administracyjnego w sprawie przyjęcia go na aplikację radcowską żądanie udostępnienia mu uwierzytelnionych odpisów dokumentów z akt tej sprawy, które nie zostało załatwione w czasie tego postępowania w prawem określonym trybie, czyli zgodnie z przepisami art. 73 i art. 74 KPA, nie stało się bezprzedmiotowe także po zakończeniu tego postępowania i powinno zostać załatwione przez organy samorządu radcowskiego w trybie określonym przepisami art. 1, art. 32 ust. 1 pkt 3 i art. 34 ustawy o ochronie danych osobowych oraz mającymi w tym sprawach zastosowanie przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 22 ustawy o ochronie danych osobowych), a w danym wypadku w szczególności także w sposób zgodny z przepisami o udostępnianiu akt - art. 73 i art. 74 KPA.

Dlatego trafny okazał się, podniesiony w rewizji nadzwyczajnej, zarzut, że zaskarżone postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego rażąco narusza art. 40 ust. 1 ustawy o radcach prawnych (stanowiący, że samorząd jest niezależny w wykonywaniu zadań i podlega tylko przepisom prawa), bowiem – wbrew stanowisku Naczelnego Sądu Administracyjnego – organy samorządu radcowskiego są w świetle obowiązujących przepisów prawnych organami administracji publicznej i pomimo, że w rozpoznawanej sprawie obowiązane były załatwić żądanie skarżącego w trybie określonym przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego (w szczególności zgodnie z art. 73 i art. 74 KPA), dopuściły się bezczynności, która na podstawie art.

17 ustawy o NSA podlega kognicji Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC w związku z art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

=====